

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Ōrigenus Tōn Eis Tas Theias Graphas Exēgētikōn Hapanta Ta Hellēnisti Heuriskomena

Origenes

Coloniæ, 1685

Sectio secunda. De Origenis Syntagmatis quæ supersunt, deque vetustis
librorum ω^ορί αρχῶν interpretationibus

[urn:nbn:de:hbz:466:1-79842](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-79842)

Genesin libros tredecim: mysticarum Homiliarum libros duos: in Exodo Excerpta: in Levitico A
Excerpta, item Monobiblia, & ἀρχαῖν libros quatuor, de resurrectione libros duos, & alios de resur-
rectione Dialogos duos. Quid sint Monobiblia incertum est. Fortasse non peculiare aliquod
Origenis opus hoc nomine signatur, sed ea ejus Opuscula, quæ nos Syntagmatum appella-
tione complectimur. Cum enim Exegetica enumerasset Hieronymus, tum in unam clas-
sem Syntagmata conjicit, ad eaque suo ordine percontanda accedens, item inquit, scripsit
Monobiblia, & ἀρχαῖν libros duos, &c. quasi dixisset: Item sequentia scripsit Syntagmata
(quæ & Opuscula deinde Rufinus appellat) nempe libros ἀρχαῖν, &c. Atque hæc, quod
non aliorum librorum causa essent elaborata, nec aliis adjungenda essent libris, cujusmodi
erant Exegetica; sed proprio continerentur argumento, & circa peculiarem sibi materiem
versarentur, idcirco Monobiblia appellata sunt. Sed hæc pro conjectura haberi volo. B

Ad postremum Vincentius Bellovacensis Speculi doctrinalis libr. 18. cap. 43. Origenis
lucubrationes quæ ad sua pervenerant tempora enumerans, sic auspicatur: *Apologia pro se,*
tractatus 1. Doctrinæ quidem suæ defensionem ad Fabianum Papam misisse Origenem
supra notavimus: an ea his significetur Vincentii verbis, an aliud quippiam opus Lector
perspicax arbitretur.

XI. Minime vero in hunc censum conferenda videretur esse Philocalia, ut quæ à Basilio
& Gregorio Theologo confuta & confarcinata sit. Quoniam tamen ex Adamantii pannis
tota contexta est, & ex ventilatis supra Origenis Operibus fere detracta sunt fragmenta
quibus illa constat; ideo non pro diverso aliquo opere habenda est, sed pro Origeniano
tantum centone, in quo Origeniana omnia sunt præter contextum: proptereaque in hanc
seriem a nobis admittetur. C

SECTIO SECUNDA.

DE ORIGENIS SYNTAGMATIS QUÆ SUPERSUNT, DEQUE
VETUSTIS LIBRORUM ἀρχαῖν INTERPRETATIONIBUS.

I. Agitur de libris de resurrectione, II. ἀρχαῖν, eorumque vetustis interpreta-
tionibus, III. ἐκρηματισμοί, IV. Protreptico ad martyrium, V. libris contra Celsum, D
VI. Epistolis, VII. libro de Oratione, VIII. & Philocalia.

I. E X enumeratis proxime Adamantii Syntagmatis fere omnibus, vel toti libri, vel in-
signia fragmenta, vel particulae aliquæ ad nostra tempora pervenerunt. E libris qui-
dem de resurrectione primo & secundo fragmenta aliquot depromit Pamphilus in
Apologetico, ad septimam depellendam criminationem, qua de resurrectione male sen-
sisse Origenes dicebatur. Ex eodem quoque Opere, capitis decimi libri secundi ἀρχαῖν,
fatente ipso Origene, pars aliqua translata est.

II. Baronius libros ἀρχαῖν ad exemplum Longini elaboratos ab Origene suspicatur.
Longinum siquidem hujus tituli librum scripsisse refert Porphyrius in Vita Plotini. Si quis
de contrario Longinum affirmet operis sui argumentum ab Origene summis-
se, à vero longius non abibit; æque enim utrumque incertum est. Libri inscriptionem parum assecutus est
Rufinus, qui in Prologo ad libros ἀρχαῖν reddi eam posse dicit de principijs, vel de potesta-
tibus. Quis vero non intelligit Christianæ religionis, ac veræ Philosophiæ elementa hoc
libro tradere propositum Origeni fuisse? Quamobrem revera sunt, ut subjicit Rufinus, &
obscurissimi, & difficillimi. Addere poterat; erroribus quoque, & ἀνιδρωσκάνους ἁμαρτίας
minibus refertissimi: in iis quippe præcipua dogmatum suorum fundamenta Origenes po-
suit. Quocirca Didymus brevibus eos illustravit commentariolis, Rufinus vero Romana
loquela exposuit. Verum ut errorum suorum capita in hac lucubratione conclusit Orige-
nes, ita in eadem malæ suæ & fluxæ penitus in interpretando fidei egregium specimen edere
velle visus est Rufinus: sic enim fatur in Prologo: Sicubi ergo nos in libros ejus (ἀρχαῖν)
aliquid circa id invenimus, quod ab ipso in ceteris locis pie de Trinitate fuerat definitum, velut adul-
teratum hoc & alienum, aut prætermisimus, aut secundum eam regulam protulimus, quam ab ipso
frequenter invenimus affirmatam. Si qua sane velut peritis jam & scientibus loquens, dum breviter
transire vult, obscurius protulit; nos ut manifestior fieret locus, ea quæ de ipsa re in alijs ejus libris
apertius legeramus, adjecimus explanationi studentes: nihil tamen nostrum diximus, sed licet in alijs
locis dicta, tamen sua sibi reddidimus. Quilicet suam voluisset celare perfidiam, facile illa se-
prodidisset. Ex eo quippe libro multa in Apologeticum transtulit Pamphilus, quæ in Rufi-
niana interpretatione desiderantur: velut in eo capite, ubi agitur de coeternitate Filii Dei, & in-
separabilitate ejus à Patre, recitatur testimoniū istud è libro primo: Videamus ergo, quid sit Salva-
tor. 107

Orig. lib. 2.
de prin. c. 3.
Bar. A.
232. cap. 4.

A *tor noster. Splendor dicitur, &c.* quod frustra in Rufini conversione requiras. Tale & illud est libro itidem primo petendum: *Ex eo quod dicit Apostolus Paulus: Non ab hominibus, &c.* quod habetur in eo capite, ubi tertiæ criminationi Pamphilus responderet. Aliud quoque in didem profert ad quartam criminationem refellendam, quod Rufinus in interpretatione omisit. Fragmenta præterea Philocaliæ ex hoc Opere mutuata summam ejus vanitatem coarguunt, si cum ipsius verbis contenduntur. Quamquam dubitari potest, annon aliqua detraxerint Basilii & Gregorius Philocaliæ contextores, quæ ab orthodoxa fide dissentirent. Certissimum vero petitur indicium ex confusione locorum, quos è libris *ἀπὸ ἀρχαίων*, acceptos, Rufinianos valde dissimiles Justinianus in Epistola ad Menam repræsentavit. Itaque ex hac Rufini infidelitate quanta Christianæ pietati & doctrinæ pericula existerent, intelligens Hieronymus, novam interpretationem meliori fide adornavit, & Latine Ecclesiæ Origenis revelavit errores, nullis artibus dissimulatos, nullo falsæ interpretationis furo obliatos; ut ab iis in propatulo politis facilius sibi Lector caveret. Verum ad hanc ætatem nova ista interpretatio non pervenit.

Narrat ex aliorum fide Andreas Rivetus Critici sacri libro 2. cap. 2. libros *ἀπὸ ἀρχαίων* Græce scriptos extare in quibusdam Bibliothecis. Falsum id esse affirmare ausim; nam neque in Gallicis, aut Italicis, aut Germanicis, aut Hispanicis reperiri eos certissimum est. Incertum vero est, an ex aliena fide, an ex suo ingenio conjecerit Abrahamus Scultetus, Anacephalæosin, quæ quartum claudit librum Operis de principiis, esse Rufini vel Pamphili. Quod ut nullo auctore, nulla ratione subnixum proponitur, ita nullo adducto argumento repudiatur.

Scultet. in
Medull.
Theolog.
Parr. libr.
6. cap. 4.

C III. Ostendimus supra auctore Hieronymo *συνματῆς* Origenis, ad Stromateon Clementis Alexandrini exemplum compositos, Christianorum dogmata cum Philosophorum sententis contulisse, illaque ex iis confirmasse. Specimen illorum è sexto libro desumptum exhibet Hieronymus libr. 1. Apolog. advers. Rufin. cap. 4. quo cum Platonem induxisset Origenes, probantem mendacio uti aliquando licere, idem sacrorum Librorum auctoritate, & Judithæ, Estheræ, ac Jacobi Patriarchæ exemplo adstruit.

D IV. Fragmentum è Protreptico Origenis ad martyrium Bibliotheca Regia suppeditat. Totum vero opus, illustrissimi Domini de la Barde, Christianissimi Regis apud Helvetios Legati cura è Basilienfi Bibliotheca depromptum, ejus frater Ecclesiæ Parisiensis Canonicus, raræ vir pietatis, humanitatis, & integritatis, mei juris f. c. r. suoque à me inter Origenis Syntagmata ordine collocabitur.

E V. De libris contra Celsum ita loquitur Eusebius in Antirrhetico adversus Hieroclem: *ὁπότε δ' ἰδὼν ὁ ἀπὸ τοῦ ἰδίου καὶ ἀπὸ τῆς γραφῆς ἀνατίσσειται, καὶ ἀποσπείδι καὶ ἐν ὁλοῖς ἐκείνῃς ἐν γράμμασι, τοῖς ἀρχαίοις γραφεῖσι, ἀπὸ τοῦ ἀλαζονικώτερον τῷ φιλαληθείας ὑποκρίσασθαι κέλευσιν ἀλλοτρίῳ λόγῳ, ὃ τὰς εὐθείας ἀποκλεισάτω, ἐν τοῖς εὐρηκαμένοις, ἐδιδραμμένῳ παραγὰν ἐνδεδόσθαι ὅσα εἰς τὴν ἀπὸ τοῦ ὑποδραστῆσαν παντὶ τῷ ἐπὶ τῇ τε καὶ ὑπὸ τῇ ἀποκρίσει διελύσθαι. Iam autem potestate, licet non destinato contra ea scripto, obtrita & confutata sunt (scripta Hieroclis) in octo libris quos Origenes conscripsit adversus Celsi Verum sermonem, jactantiorum Opere illo (Hieroclis) qui Philalethes inscribitur: in quibus causis omnes & argumenta complexus vir ille, omnia simul quæcumque super ea re à quoquam vel dicta sunt, vel dicuntur post hac, in antecessum dissolvit.* Vero; non alias enim tantam doctrinæ Christianæ & profanæ ubertatem, tanta argumentorum pondera expromit. Causa scribendi Celsus fuit Epicureus, qui Christianam religionem impugnaverat libro, cui titulum fecerat; *ἀλλοτρίῳ λόγῳ*. Is cum summo plausu à Christo adversariis fuisset exceptus, confutandum suscepit Ambrosii rogatu Adamantius, jam licet è vivis sublato Cello.

F VI. Ex Epistolis Origenis duas omnino integras, & nulla sui portione truncatas, quasdam ex parte duntaxat superstities habemus. Integra superest Epistola ad Julium Africanum, qua doctissimo illi viro, Susannæ historiam, quæ in Danielis libro legitur, adulterinam suspicanti, ipsiusque per epistolam roganti sententiam erudite respondit, suamque narrationi huic auctoritatem asseruit. Plurima utriusque circumferuntur Græca manu exarata exemplaria; quorum unum à se de scriptum ad me transmisit Emericus Bigotius, singulari vir eruditione: & Nos aliquando, cum Deo, ambas inter Syntagmata vulgabimus. Integra quoque est Epistola, qua constat decimum tertium Philocaliæ caput, quaque Gregorium Thaumaturgum ad sacrarum literarum studium Origenes adhortatur. Rufinus in libello de adulteratione librorum Origenis, recitat partem Epistolæ, quam patria depulsi ad Amicos Alexandrinos Adamantius scripsit, in qua falso jactare adversarios queritur, persuasum esse sibi, futurum ut salutem Diabolus aliquando consequatur; addit Hæreticum quendam disputationis secum habitæ Acta adulterasse; & se Actorum misisse codicem, unde corruptor falsitatis argueretur; alium item Hæreticum, qui congredi secum detrectaverat, falsam disceptationis historiam mandasse literis, & passim vulgasse, sed vanitates

tatis tandem & impudentiæ fuisse à se convictum. Hieronymus vero libr. 2. Apolog. adv. A
Rufin. cap. 5. hanc ipsam Epistolam parum fideliter à Rufino conversam causatur, dissimulasse quippe ipsum ab Origene lacerari Demetrium Alexandrinum Episcopum, & totius orbis Episcopos ac Clericos, à quibus Ecclesiæ communione fuerat prohibitus; deinde dicere Origenem ait, frustra se fuisse ab Ecclesia dejectum, nec vicem maledictis referre velle, seque iis usque adeo abstinere solere, ut Candidus Valentiniani dogmatis sectator occasio nem inde nactus sit accusandi sui, quod Diabolum ejus esse naturæ dixerit, quæ salutem consequi possit. Tum initium Epistolæ à Rufino prætermisum, Hieronymus exhibet à se conversum. Rufino certe parum hic æquus est Hieronymus; cur enim cum adulteros Origene libros vellet ostendere, Epistolæ partem à proposito alienam descripsisset? Ex Epistola quam ad Patrem Christianæ fidei causâ supplicio destinatum etiam tum puer scripsit Origenes, verba aliquot repetit Eusebius libr. 6. Histor. cap. 2. Capite vero decimo. nono prolixius recitat fragmentum Epistolæ, quam purgandi sui gratia adversus eos conscripsit, quinimium ejus in Græcorum disciplinas studium damnabant. Denique Georgius Cedrenus, in Severo, Epistolæ cujusdam Origene partem dat, in qua acriter ab Ambrosio ad interpretandas Scripturas, ac nimis quam par esset urgeri se conqueritur. Eandem ex Cedreno decerptam repræsentat Suidas. Ex Epistola Origene ad Photium & Andream Presbyteros particulam proferunt Catenæ veteres in Deuter. 16. 20. Verum parum est auditoris in Catenis, ut diximus alibi; & quoad aliunde accedat fides, fragmentum hoc suspectum esto.

VII. Liber de oratione hortatu Ambrosii & Tatianæ lucubratus est. Hunc nos è manu C
scripto Codice Bibliothecæ Holmiensis Christianæ Reginæ descripsimus. Titulo quidem caret, sed ex ipsius Operis lectione Auctor, & argumentum facile deprehenduntur: ut alia quippe decissent indicia, vel ea sufficerent verba, quibus dissertatio absolvitur: ταύτην δὲ διόταμιν ἐμὴν εἰς τὸ ἑὸς πρόβλημα, καὶ εἰς τὴν ἐν τοῖς εὐαγγελίοις ἐκκλησίαν, τὰ τε ἀπὸ αὐτοῦ καὶ τὰ μαθητῶν εἰρημνία ἡμῶν διδάσκει, φιλομαθὲς αὐτοῖς, καὶ γνησιώτατοι ἐν Θεοσεβείᾳ ἀδελφοί, ἀμειβόμενοι τῇ τατιανῇ. Hæc a nobis pro virili super questione de oratione, & caprecatione quæ habetur in Evangelis, & quæ ipsam apud Mattheum præcedunt, nobis elaborata sunt studiofissimè, & germanissimè in pietate fratres, Ambrosii & Tatiana. Quanam ea fuerit Tatiana, deque ipsa Dissertatione alias à nobis disputabitur accuratius, cum inter Syntagmata typis committetur.

VIII. Quoniam ex hoc albo Philocaliam non expungimus, paucis quoque de ea agendum est. Philocalia quid sit, breviter declarat Epigraphe ipsi præfigi solita: ἐκλογὴν ἢ συλλογὴν καὶ ἐκλογὴν καὶ συλλογὴν ἐκ τῶν ὑποκειμένων ἐν ταῖς ὑποκειμέναις ἐκλογαῖς, ἢ συλλογῇ καὶ ἐκλογῇ. Delectum continet hic liber questionum & solutionum quæ pertinent ad Scripturam, ex variis libris ab Origene elaboratis, qui collectus est à viris divinarum rerum peritis Gregorio & Basilio. Tum subjungitur Epistola, quæ id opus ad Theodorum Tyaneum Episcopum Gregorius Nazianzenus transmisit. Ostendunt quoque, quid sit Philocalia, elegantes Jambî nondum editi, quos in antiquo collectionis hujus codice manu scripto reperimus:

Ὁ (ἀριζώνος) τὸ λόγον τοῦ ἀποστόλου ὁρᾷ ἐνέω,

καταλείπει κρίναντες, ὡς κρείττους πάντων

Cujus (Origene) sermonum nunc collectionem vides novam,

Quos Basilius optimos esse judicavit.

Atque hæc eo libentius refero, quod iis vocis φιλοκαλίας, quo sensu à Basilio & Gregorio usurpata est, significatio continetur. Nihil autem sonat aliud ea vox quam delectum eximiorum quorundam locorum è variis libris Scriptoris alicujus; cujusmodi sunt fragmenta è Petronio ab aliquo Studiofio collecta. Locum hic non habet altera φιλοκαλίας notatio, quam affert Augustinus libr. 2. contr. Academ. cap. 1. & libr. 1. Retractat. cap. 1. eam esse scribens rerum divinarum ex divina relatione, & Verbo Dei cognitarum studium; quo sensu usurpatum esse à Gregorio & Basilio hoc vocabulum opinati sunt GENEBRARDUS & TARINUS: qui enim id congruet cum Origenianorum aliquot locorum Ecloga? At eo sensu, quem notat Augustinus, accipienda est vox φιλόκαλος, quam Origeni tribuere Gregorium Theologum in Epistolis scribit Photius.